

บทที่ 1

บทนำ

ยารักษาโรคเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ของมนุษย์ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องอย่างมากต่อชีวิตประจำวันในปัจจุบัน ความต้องการของยารักษาโรคมิแนวโน้มนำสูงขึ้นทั้งนี้เนื่องจากอัตราประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การบริการทางด้านสาธารณสุขที่ยังไม่ทั่วถึงในท้องถิ่นชนบท ฯลฯ ดังนั้น อุตสาหกรรมการผลิตยาแผนปัจจุบันจึงขยายตัวอย่างรวดเร็วในประเทศไทย ประกอบกับความก้าวหน้าทางด้านวิชาการและการค้นคว้าทางด้านเภสัชกรรม ยังผลให้ยารักษาโรคที่มีประสิทธิภาพสูงมากมายหลายชนิด เพื่อสนองความต้องการของประชาชนและเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ

ในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศไทยต้องสั่งซื้อยาแผนปัจจุบันจากต่างประเทศและมีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ รัฐบาลจึงเห็นว่าตัวยาแผนปัจจุบันหลายชนิดผลิตมาจากพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในประเทศ เพียงแต่ไม่มีสถานที่ผลิตยาให้เทียบเท่ามาตรฐานเภสัชตำรับ จึงได้สร้างโรงงานเภสัชกรรมขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศให้เจริญก้าวหน้าและเป็นการประหยัดเงินตราต่างประเทศ นอกจากนี้เพื่อที่จะได้มียาสำรองไว้ใช้สำหรับประชาชนในประเทศได้ เล่มอิมู๋ขาดแคลนในยามคับขัน ในปี พ.ศ. 2509 ได้รวมกิจการของโรงงานเภสัชกรรมและกองโอสถศาลาสัตตั้งเป็นองค์การเภสัชกรรมและการพัฒนากิจการเภสัชกรรมได้ก้าวหน้าไปมากในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานขององค์การเภสัชกรรมมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งแตกต่างจากเภสัชอุตสาหกรรมภาคเอกชนอันถือผลประโยชน์ทางการค้าเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงมียาหลายประเภทที่องค์การเภสัชกรรมผลิตออกจำหน่ายโดยมิได้หวังกำไร เช่น ยาป้องกันโรค และยาสามัญประจำบ้าน

ปัจจุบัน ภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรมผลิตยามีสูง แต่ตลาดยาแผนปัจจุบันในประเทศไทยเป็นตลาดที่เปิดให้ผู้ผลิตในต่างประเทศอย่างกว้างขวาง แม้ราคาขายจะสูงกว่ายา

ที่ผลิตในประเทศสองถึงสามเท่าตัวก็ตาม ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากศรัทธาของประชาชนที่มีต่อ
 วิวัฒนาการของชาวต่างประเทศ ดังนั้น แหล่งตลาดยาที่สำคัญขององค์การเภสัชกรรมนั้นส่วน
 ใหญ่จะเป็นสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งตาม
 ระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการซื้อขายยาด้วยเงินงบประมาณ พ.ศ. 2522 นั้น กำหนด
 ให้สั่งซื้อยาทุกชนิดที่องค์การเภสัชกรรมผลิตได้หรือมีจำหน่าย นอกจากนั้น เพื่อให้การสั่งยา
 ของหน่วยราชการเป็นไปอย่างประหยัด สำหรับการสั่งซื้อยาจากบริษัท ห้างร้านเอกชน จึงให้
 หน่วยราชการดังกล่าวสั่งซื้อผ่านองค์การเภสัชกรรม

เนื่องจากอุตสาหกรรมการผลิตยา เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้รับผลตอบแทนสูง จึง
 เป็นที่สนใจของนักลงทุนเสมอ แม้ในภาครัฐบาล องค์การเภสัชกรรมเป็นรัฐวิสาหกิจหนึ่งที่มีผล
 ก้าวไกลจากการดำเนินงานสูง เช่นกัน ดังนั้น การมีระบบบัญชีที่เหมาะสมกับขนาดขององค์การ
 เภสัชกรรมจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารและควบคุมงาน นอกจากนี้ยังสามารถถือเป็น
 เครื่องมืออันหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการใช้เพื่อการแข่งขันกับธุรกิจภาคเอกชนต่อไปภายหน้า
 ในการนี้ ผู้เขียนพิจารณารวบรวมเรื่องนี้มาทำการศึกษา โดยมีเป้าหมายดังนี้คือ

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1 เพื่อศึกษาถึงโครงสร้างการสัดแบ่งส่วนงานในองค์การเภสัชกรรม เพื่อ
 เป็นแนวทางในการวางระบบการควบคุมภายใน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบบัญชี

1.2 ศึกษาค้นคว้าวิธีปฏิบัติงานภายในองค์การเภสัชกรรมทั้งทางด้านการผลิต
 และการจำหน่ายเพื่อให้ทราบทางเดินของข้อมูล และหาวิธีกำหนดการบันทึกข้อมูลให้สอดคล้อง
 กับทางเดินของข้อมูลและเพื่อให้เกิดการควบคุมภายในที่ดี

1.3 เพื่อเสนอระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพอันจะเป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหาร
 ในการดำเนินงานและการตัดสินใจ เช่น การบันทึกรายการในสมุดบัญชีที่ประหยัดเวลาจาก
 เอกสารที่ออกแบบไว้อย่างรัดกุมและมีการควบคุมภายในที่ดี

2. ขอบเขตของการศึกษา

- 2.1 จากการศึกษาสัมภาษณ์บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องในการดำเนินงานขององค์การเภสัชกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสายทางเดินของข้อมูล
- 2.2 จากหนังสือวิชาการและตำราต่าง ๆ เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิตยา
- 2.3 ค้นคว้าจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ วารสาร ประกาศและคำสั่งต่าง ๆ ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 ศึกษาการปฏิบัติงานของระบบบัญชีที่ใช้อยู่ว่าเป็นอย่างไร และควรมีการปรับปรุงระบบดังกล่าวประการใด
- 2.5 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับเพื่อแสดงความเห็นและเสนอแนะ

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเขียนวิทยานิพนธ์

การศึกษาเกี่ยวกับระบบบัญชีขององค์การเภสัชกรรม ผู้เขียนคาดว่าจะได้ประโยชน์ ดังนี้คือ

- 3.1 เป็นแนวทางให้ผู้บริหารใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงระบบบัญชีที่ใช้อยู่ให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากขึ้น
- 3.2 ผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันมีหลักปฏิบัติที่ยึดถือได้
- 3.3 ให้ประโยชน์ในด้านความรู้แก่นักศึกษาและผู้สนใจเกี่ยวกับระบบบัญชีของอุตสาหกรรมการผลิตและจำหน่ายยาและเพื่อเป็นเอกสารทางวิชาการในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ในการเสนอระบบบัญชีแก่องค์การเภสัชกรรมเพื่อการบันทึกข้อมูล และจัดทำรายงานที่มีประโยชน์ต่อฝ่ายบริหารตลอดจนการจัดทำแบบฟอร์มเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ มีการควบคุมภายในที่รัดกุมและประหยัดค่าใช้จ่าย จำเป็นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. หน้าที่รับผิดชอบของบุคคลในแต่ละสายงานจะต้องระบุไว้ให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้การควบคุมงานสามารถทำได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. กำหนดให้มีระเบียบวิธีการปฏิบัติงานให้ละเอียด โดยยึดหลักการตรวจสอบซึ่งกันและกัน และมีการปฏิบัติงานที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว

3. มีการควบคุมภายใน ซึ่งหมายถึงมีการดูแลทรัพย์สิน ป้องกันการจ่ายโดยมิชอบ และมีการบันทึกข้อมูลทางบัญชีที่ถูกต้อง มีการแบ่งแยกหน้าที่ ตลอดจนให้มีการควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้

4. การกำหนดรูปแบบของ เอกสารทางบัญชี ซึ่งเป็นหลักฐานในการบันทึกการรายการนั้น จะต้องสะดวกต่อผู้ใช้ และมีชื่อเรียกชัดเจน

5. มีการจัดทำสมุดบันทึกการขึ้นต้น บัญชีแยกประเภท ตลอดจนจัดทำรายงานที่สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงาน ความต้องการของฝ่ายจัดการและของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย